

Зміст

- 1. Святий Вечір «ХРИСТОС НАРОДЖУЄТЬСЯ – СЛАВТЕ!» 2 с.**

- 2. Різдво. Різдвяна інсценізація з елементами вертепу 9 с.**

- 3. «Свят-вечір в українській родині» 12 с.**

Схилився за ворота вечір.

Звізда нова зійшла на обрій.

Той вечір завітав доречі:

- З Різдром Христовим, люди добрі!

Різдво Христове - одне з навеличніших свят. Воно починається 6 січня свят-вечором. Увечері, коли зійде перша зоря, сідають вечеряти. Вечеря складається з 12 страв, на пам'ять того, що у Христа було 12 апостолів. Усі страви - пісні, обов'язковою стравою є кутя. Цією вечерею закінчується піст.

За вечерею збирається вся родина. Таке родинне зібрання є символом домашнього вогнища, благополуччя, згуртованості. Цього вечора діти, молодь переходить від двору до двору, виголошуючи побажання щастя, здоров'я, врожаю, достатку.

"ХРИСТОС НАРОДЖУЄТЬСЯ – СЛАВТЕ!

ХРИСТОС З НЕБЕС - ЗУСТРІЧАЙТЕ!

ХРИСТОС НА ЗЕМЛІ - ВЕЛИЧАЙТЕ!"

Дійові особи

Дівчина

Хлопець

Дівчата

Господиня

Господар

(Сцена прикрашена рушниками. В кутку - стіл, біля нього лавка, образ).

Дівчина (в українському костюмі).

Вселенная, веселися:
 Бог від Діви днесь родився
 У вертепі між бидляти.
 Там Христові поклін дати
 Царіє, царіє приходять.
 Ладан, миро, золото - дари
 Там принесли тріє царі
 Новоранодженому цареві,
 Всього світу Господеві,
 Віддають, віддають в покорі.

Хлопець. Один з найвеличніших празників святкового календаря, яким власне започатковується рік, є Різдво Христове, що в народі іменується просто Різдвом. Розпочинається воно опівночі після свят-вечора з 6 на 7 січня. Отож, в храмах відправляють нічну Божу службу, яка завершується вдосвіта.

Дівчина. Першими сповісниками народження Христа є діти та підлітки. Отож, вдосвіта 7-8-літні діти ідуть до односельців віршувати-віншувати, тобто вітати родичів та сусідів зі святом Різдва Христового.

Хлопець. Заходячи до хати, віншувальники кажуть:

- Зі Святим Різдвом будьте здорові!

Їм відповідають: І вас також вітаємо й бажаємо здоров'я!

Дівчина. Віншувальників чекають з нетерпінням як добрих сповісників і щедро віддячують яблуками, горіхами, бубликами, чи спеціально випеченими маленькими хлібинами. Вважають, чим більше дітей завітає до хати, тим щедрішим буде Новий рік.

Хлопець. Після церковної служби всі розходились по домівках. Зайшовши до оселі, парафіянин урочисто сповіщав рідних:

- Христос рождається!

Йому відповідали хором:

- Славимо його!

(Дівчата виходять на сцену, співаючи на мелодію 'Нова радість стала').

У полі, у полі

Самітна стаєнка,

Там Ісусик народився,

Солодка дитинка...

Пастушки у полі,

Овечок стерегли,

Як учули про Ісуса,

Скоренько прибігли,

Та стали питати:

- Чи дозволиш,

Божа Мати,

Ісусові грати?

Заграли, заграли,

Стали відходити:

- Чи дозволиш. Божа Мати,

Ісуса просити ?

Ісусе маленький,

Межи пастушками,

Даруй щастя і здоров'я

Для тата, для мами.

Ісусе маленький,

Рожевий квіточку,

Даруй щастя і здоров'я

В рідну хатиночку!

Ісусе маленький,

Із Божого раю,
 Даруй щастя, даруй долю
 Для рідного краю!

(Дівчата сідають на лавку, входять господар і господиня. Господар сідає коло дітей, а господиня пореється біля столу й розповідає).

Господиня. Я дітки, розкажу-вам одну бувальщину. Було це давно-давно. Ще тоді, коли люди не знали Христа й не святкували Різдва Христового. Жив тоді в Україні князь Володимир. Розумний, він був, ох, як його любили люди! Але журба закралася в княжі тереми: хворів князь на очі, людей не міг розпізнати. Усі знахарі, лікарі спішать до князя. Прийшли до нього від різних вір. Кожен свою віру просить прийняти.

- Звідки я можу знати, яка віра є правдива? - питає князь Володимир.

Пішли князеві посланці у світ. Далеко ж вони ходили, але жодна чужа віра не припала їм до душі.

Господар. Стривай-но! Далі я розповім. Прийшли вони в грецьку землю. Там вже тоді панувала віра християнська. Ніч темна, а в церквах візантійських ясне світло палає. Візантійці святкують урочисто Різдво Христове.

Людей повні церкви.

Пішли й наші посланці туди.

І враз церква ніби здригнулася,
 аж полум'я свічок сколихнулося.

І задзвеніла пісня:

"З нами Бог, розумійте, народи, і підкоряйтеся, бо з нами Бог..."

Як усе це вразило послів!

Господиня. Патріарх візантійський передав Володимирові золотий хрест.

Господар. У хресті було кілька краплин води святої з джерел Вифлеєму, де родився Ісус.

Одна з дівчат. А чивилікував князь свої очі?

Господар. Так. Князь поцілував хрест, краплі води зцілили очі. Він впав на коліна і дякував Богові за оздоровлення. Так впізнав князь правдиву віру, а в найближчі літа охрестився сам з народом своїм у Києві.

Дівчина. Ой, як цікаво. Дякуємо вам за цю розповідь. Дівчата, заколядуємо господарям, поки колядників нема:

Нова радість стала,

Яка не бувала,

На Вкраїні зірка ясна

світлом засіяла,

Ясно засіяла

й стала гомоніти:

"Радуйтеся, веселіться,

українські діти!

Радуйтеся, діти,

по всій Україні,

Народився малий

Ісус у яслах на сні!"

Три князі зі сходу

й ангели небесні

Поклонились, прославили

Дитячко чудесне.

Українські діти

скоро поспішили

Та й Ісусові дарунки

щиро приносили.

Дарунки принесли,

та й стали співати:

«Благослови нас, Ісусе,

та й Ти, Божа Мати,

Дай нам добру долю,
дай нам щастя много,
Ти потреби наші знаєш,
бо вродивсь убого".

А Ісусик каже:

"Українські діти,
Жийте в щасті, жийте в славі,
як ті гожі квіти.

Досить ви бідили,
досить ви терпли,
Я поможу вам щасливо
ще дійти до ціли.

Слава Богу, слава,
за слова блажливі,
Як Ісусик буде з нами,
будемо щасливі!

Господиня. Як же гарно співаєте! Аж сльоза з очей викотилась. Гарне воно свято Різдва. Особливо люблю готувати Святу вечерю. Знаєте, дітоньки любі, є у нашого народу гарна традиція, і ви пам'ятайте її. На Свят-вечір поставте одну тарілку більше. Це на згадку про тих, хто загинув за рідний край і за всіх, хто упокоївся.

Господар. А поруч, засвітіть свічечку й не забудьте перев'язати жовто-синьою стяжечкою.

Дівчина. А мене мама навчила гарних слів. Вони також про доброту, милосердя і пам'ять:

Як до тебе загостила
Щедра на Різдво ялинка,
Дякуй Богові за неї,
Ти щасливая дитинка...

Ти згадай і про убогих,
Що без неї обійшлися...
І дарунками різдвяними
Щиро з ними поділися...

Господар. Які гарні слова. Пам'ятайте їх, діти, живіть з Богом у серці, (*мовчить хвилинку, прислухається*). Йой, колядники йдуть, чуєте?

Входить вертеп.

...

Різдво

Різдвяна інсценізація з елементами вертепу

Дійові особи:

Батько, мати, донька Галинка, син Іванко, гурт хлопчиків-колядників, Ірод, Смерть, Чорт, Ангел.

Святково прибрана світлиця. На покуті - ікона, за іконою - засушене зілля. Стіл застелений білою скатертиною, посередині запалена свічка, святкові страви: кутя, узвар, голубці, вареники з капустою, юшка з грибами...

Батько. Уже засяяла на небі вечірня зоря, отже, Святий вечір почався.

Мати. Ось і діждалися Святої вечері. Це ж, діточки, спільна вечеря усього роду.

Іванко. Мамо, а коли кутю їсти будемо?

Мати. Зачекай, синку. А чи помолилися ви з Галинкою перш ніж сісти до столу?

Діти. Так, уже.

Батько. Запам'ятайте, що найперше в цей вечір треба нагодувати худобу.

(Підходить до столу і набирає в миску свят-вечірніх страв по ложці. Виходить із хати).

Мати. У цю ніч всяка німина людською мовою розмовлятиме з Богом. Бог запитає, як їй ведеться в господаря. Якщо худоба голодна буде, заплаче, то господар такий покараний буде, і цілий рік не вестиметься в нього худоба.

Батько *(повертається до хати, підходить до столу і бере в руки свічку й миску з кутею)*. Ми всі, від усього щирого серця і з Божої волі, кличемо праведні і грішні душі на Святу вечерю, даємо їм усе, що маємо.

Мати забирає з рук господаря миску та свічку і ставить їх на стіл. Сім'я починає вечеряти.

Мати. Так-так, діти, спершу кутю їдять, а тоді голубці, вареники, капусту. Ось узвар, запивайте.

Мати. Чуєте, в селі колядують... А ти, Іванку, з ким будеш колядувати?

Галинка. Ні з ким. Хто його візьме, він же малий ще.

Стук у двері.

Колядники-пастушки. З добрим вечором, зі Святою вечерею, будьте здорові, благословіть колядувати. Колядують **«По всьому світу стала новина»**.

1-й пастушок.

Добрий вечір, добрі люди,
хай між вами зла не буде,
Бо в нас нині диво сталось
Й вівці всі порозбігались.

2-й пастушок.

Ми йдемо у Вифлеєм,
Там де світить зоря ясна,
поклонитись Богу.

Ірод (*з ним Чорт*).

Слухай, Чорте, річ нелегка,
неминуча небезпека,
Та при помочі твоїй...

Чорт. Я все вчиню, пане мій!

Ірод. Цих негідників зв'язати,
На дно в пекло поскидати.

Пастушки (*разом*). Царю, Іроде, бійся Бога,
смерть стоїть біля порога.

Смерть (*з косою*).

Не щадив ти людських сліз,
забере тебе вже біс.

Пастушки (*разом*). Боже, Боже, поможи!

З неба Ангела пошли.

Ангел.

Тут я сповню волю Божу

і покривдженим поможу.

Не бійтеся, християни, посланого з неба,

Я прийшов до вас сказати, що у Вєфлеємі

Христос народився, він - Спаситель світу.

Засяяла над Вифлиємом зоря золота,

Що віщує щастя людству.

Пастушки. На цьому коляду кінчаємо,

За коляду беремо добру нагороду,

Не для себе, а для нашого народу.

А щоб вийти з хати, треба заколядувати.

*Колядують «**Нова радість стала**». Господарі обдаровують колядників. Іванко біжить разом з ними.*

«Свят-вечір в українській родині»

Дійові особи:

Дочка

господиня

господар

діти

Січень... На небі зійшла перша зірка, а у нашому домі щойно готується свята вечеря. Здавна шостого увечері збиралася вся родина. (Господиня тремить на кутю, малий Іванко тримає макітру, дочка вішає рушник, пізніше старший син і дочка застеляють лави).

Господар: Жінко, а чи готова вже вечеря?

Господиня: Готова! Йди, господарю, вже за дідухом.

(Готується місце для дідуха)

Господар: *(Вносить дідух)*

Добрий вечір! Віншую вас з тим святом - з Різдвом Христовим. Дай нам Боже дочекати до Нового року, від Нового року до Богоявлення, від Богоявлення до Воскресіння, від Воскресіння до Вознесіння, до століт, поки нам Бог назначив вік. Христос ся рождає!

Всі: Славимо його!

Господар. А знаєте, діти, звідки в народі є така поговорка:

«Наговорився, як худоба на Святий вечір»?

Діти: А що це означає?

Господар: Це значить, що в цей вечір відкривається небо і в Бога можна просити все, що завгодно. Тварини цієї ночі можуть розмовляти. За давнім звичаєм худобі також несуть святу вечерю.

Господиня: Діти, згадайте, як приходив в цьому році до вас Святий Миколай.

Про що ви з ним розмовляли?

(Діти розповідають)

Господиня: А що він вам приніс?

Діти розказують.

Дочка застеляє стіл, син ставить свічку, господар запалює.

Господар: Жінко, неси кутю і калачі, гриби і киселі, пшоняники і капустаники.

А ти, дочко, вареники і голубці, оселедці і решта всіх дванадцять страв.

*Прихід дочки з зятем і онуком. Колядують «**Нова радість стала**».*

Вітаються: «Христос ся рождає!»

Господар: Дорогі діти, внуки, перед тим, як сісти за стіл, помолимося: «Отче наш...» *(Після молитви всі сідають за стіл)*

(Входить вертеп).

...